(ഈറോസിനെ) തള്ളിക്കളഞ്ഞിട്ടില്ല. അതിന്റെ വികൃതമാക്കപ്പെട്ടതും നാശകരവുമായ രൂപത്തെ മാത്രമേ തള്ളിക്കളഞ്ഞിട്ടുള്ളൂ. എന്തെന്നാൽ ലൈംഗിക വികാരത്തിന്റെ കൃത്രിമമായ ദൈവത്വവത്കരണം... യഥാർത്ഥത്തിൽ അതിന്റെ ദൈവിക മഹത്ത്വത്തെ ഉരിഞ്ഞുകളയുകയും അതിനെ മനുഷ്യരഹിതമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.'[143]

148. വികാരത്തിന്റെയും വാസനയുടെയും മണ്ഡലത്തിൽ പരിശീലനം അത്യാവശ്യമാണ്. ചിലപ്പോൾ അത് ആ വികാരത്തിനു പരിധികൾ കല്പിക്കുന്നു. നിയന്ത്രണമില്ലാത്തതും ഭ്രാന്തമായതും ആവശ്യത്തിലധികവുമായ സുഖം ആ സുഖത്തെത്തന്നെ ദുർബലപ്പെടുത്തുകയും കളങ്കിതമാക്കുകയും[144] കുടുംബജീവിതത്തെ തകർക്കുകയും ചെയ്യും. ഒരു വ്യക്തിക്ക് തീർച്ചയായും അയാളുടെ വികാരങ്ങളെ മനോഹരവും ഗുണപ്രദവുമായ വഴികളിലൂടെ ഒഴുക്കാൻ കഴിയും. അവയെ വർധമാനമായ തോതിൽ പരോപകാര നിതത്വത്തിലേക്കും ഉദ്ഗ്രഥിതമായ ആത്മസാക്ഷാത്കാരത്തിലേക്കും ലക്ഷ്യംവച്ചുകൊണ്ട് അങ്ങനെ ചെയ്യാം. ഇത് കുടുംബത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ വ്യക്ത്യന്തബന്ധങ്ങളെ തീർച്ചയായും സമ്പന്നമാക്കും. തീവ്രമായ സന്തോഷാനുഭവത്തിന്റെ നിമിഷങ്ങളെ ഉപേക്ഷിക്കണമെന്ന് ഇതിന് അർത്ഥമില്ല.[145] പിന്നെയോ ഉദാരതാപൂർണമായ സമർപ്പണത്തിന്റെയും ക്ഷമാപൂർവകമായ പ്രത്യാശയുടെയും ആദർശം നേടാനുള്ള അനിവാര്യമായ ക്ഷീണത്തിന്റെയും പോരാട്ടത്തിന്റെയും മറ്റു നിമിഷങ്ങളോട് ഉദ്ഗ്രഥിക്കണമെന്നാണ് ഇതിന്റെ അർത്ഥം. കുടുംബജീവിതം ഇതെല്ലാമാണ്. അതു പൂർണമായി ജീവിക്കാൻ അർഹവുമാണ്.

149. വേദനയിൽ നിന്നു വിമോചനം നേടാനുള്ള ഒരു പാതയായി ആഗ്രഹത്തെ ഒഴിവാക്കണമെന്ന് ചില ആധ്യാത്മിക ചിന്താപദ്ധതികൾ പഠിപ്പിക്കുന്നുണ്ട്. എന്നാൽ മനുഷ്യർ അനുഭവിക്കുന്ന സന്തോഷത്തെ ദൈവം സ്നേഹിക്കുന്നുവെന്നു നമ്മൾ വിശ്വസിക്കുന്നു. ദൈവം നമ്മെ സൃഷ്ടിക്കുകയും 'സന്തോഷിക്കാനുള്ള എല്ലാം നമുക്കു ധാരാളമായി നല്കുകയും ചെയ്തു' (1 തിമോ) 6:17). അവിടന്ന് വലിയ സ്നേഹത്തോടെ നമ്മോട് ഇങ്ങനെ പറയുമ്പോൾ നമുക്കു സന്തുഷ്ടചിത്തരായിരിക്കാം: 'എന്റെ മകനേ, നീ നിന്നോടുതന്നെ നന്നായി പെരുമാറുക... നീ നിന്നിൽ നിന്ന് ഒരു നല്ലദിനം ഇല്ലാതാക്കരുത്' (പ്രഭാ 14:11-14). അതുപോലെ വിവാഹിതരായ ദമ്പതികൾ വേദഗ്രന്ഥത്തിലെ താഴെപ്പറയുന്ന കല്പന അനുസരിക്കുമ്പോൾ ദൈവത്തിന്റെ ഇഷ്ടത്തോടു പ്രത്യുത്തരിക്കുകയാണ്: 'അഭിവൃദ്ധിയുടെ ദിവസത്തിൽ സന്തോഷിക്കുവിൻ' (സഭാപ്ര. 7:14). ജീവിതത്തിന്റെ വിവിധ കാലഘട്ടങ്ങളിൽ, പരസ്പര സ്നേഹത്തിന്റെ ആവശ്യങ്ങളനുസരിച്ച്, സന്തോഷത്തിന് വ്യത്യസ്ത പ്രകാശനങ്ങളുണ്ടാകുമെന്ന് മനസ്സിലാക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യമുണ്ടായിരിക്കുമെന്നു തിരിച്ചറിയുകയെന്നതാണ് പ്രധാനപ്പെട്ട കാര്യം. നമ്മുടെ കാഴ്ച ഇടുങ്ങിയതാക്കുന്ന പരിമിതമായ അനുഭവത്താൽ നാം തടവിലാക്കപ്പെടാതിരിക്കാൻ നമ്മുടെ ബോധത്തെ വിശാലമാക്കണമെന്ന് നമ്മെ നിർബന്ധിക്കുന്ന ചില പൗരസ്ത്യ ഗുരുക്കന്മാരുടെ പ്രബോധനങ്ങൾ നമുക്കുവിലമതിക്കാനാവും പ്രബോധത്തിന്റെ ഈ വിപുലീകരണം ആഗ്രഹത്തിന്റെ നിഷേധിക്കലോ നശിപ്പിക്കലോ അല്ല. അതിലേറെയായി അതിന്റെ വിപലീകരണവും പൂർണതയുമാണ്.

സ്നേഹത്തിന്റെ ലൈംഗികമാനം

150. ഇതെല്ലാം നമ്മെ വിവാഹത്തിന്റെ ലൈംഗിക മാനത്തിലേക്കു കൊണ്ടുവരുന്നു. ദൈവം തന്നെയാണ് ലൈംഗികത സൃഷ്ടിച്ചത്. അവിടന്ന് തന്റെ സൃഷ്ടികൾക്കു നല്കിയ വിസ്മയനീയമായ ദാനമാണത്. ഈ ദാനം വളർത്തപ്പെടുകയും നയിക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യണമെങ്കിൽ അതിന്റെ 'യഥാർത്ഥമായ മൂല്യത്തെ ദരിദ്രമാക്കുന്ന പ്രക്രിയയെ'[146] തടയേണ്ടതാണ്. 'സഭയുടെ പ്രബോധനം മാനുഷിക ലൈംഗികതയുടെ മൂല്യത്തെ നിഷേധിക്കൽ' ആണെന്നോ 'ലൈംഗികത പ്രജനനത്തിന് അത്യാവശ്യമായതുകൊണ്ട്'[147] സഭ കഷ്ടിച്ച് അതു അനുവദിച്ചു കൊടുക്കുന്നു എന്നോ ഉള്ള വാദങ്ങളെ വിശുദ്ധ ജോൺ പോൾ രണ്ടാമൻ തള്ളിക്കളഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ലൈംഗികാഗ്രഹം പുഛിക്കപ്പെടേണ്ട ഒന്നല്ല. 'അതിന്റെ ആവശ്യകതയെ ചോദ്യം ചെയ്യാനുള്ള ഒരു പരിശ്രമവും ഉണ്ടാകാൻ പാടില്ല.'[148]

151. വികാരങ്ങളുടെയും ലൈംഗികതയുടെയും പരിശീലനം ലൈംഗിക സ്നേഹത്തിന്റെ സ്വയംപ്രേരിത പ്രവർത്തനത്തിൽ നിന്ന് അതിനെ വഴിതെറ്റിക്കുമെന്നു ചിലർ ഭയപ്പെടുന്നു. അവരോട് വിശുദ്ധ ജോൺ പോൾ 2-ാമൻ ഇങ്ങനെ മറുപടി പറഞ്ഞു: മനുഷ്യവ്യക്തികൾ 'തങ്ങളുടെ ബന്ധങ്ങളിൽ പൂർണവും പക്വവുമായ സ്വാഭാവികതയിലേക്കു വിളിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.' ആ പക്വതയാകട്ടെ ഒരുവന്റെ ഹൃദയത്തിലെ പ്രചോദനങ്ങളുടെ തിരിച്ചറിയലിന്റെ ക്രമാനുഗതമായ ഫലമാണ്.'[149] ഇതിന് ശിക്ഷണവും ആത്മനിയന്ത്രണവും വേണം. എന്തെന്നാൽ ഓരോ മനുഷ്യവ്യക്തിയും സ്ഥിരോത്സാഹത്തോടും സ്ഥിരതയോടും കൂടി അവന്റെ അല്ലെങ്കിൽ അവളുടെ ശരീരത്തിന്റെ അർഥം പഠിക്കണം.'[150] ലൈംഗികത തൃപ്തിപ്പെടലിനോ ഉല്ലാസത്തിനോ വേണ്ടിയുള്ളതല്ല. ഒരു വ്യക്തിയുടെ വിശുദ്ധവും അലംഘ്യവുമായ മഹത്ത്വത്തിൽ ആ വ്യക്തിയെ ഗൗരവപൂർവം പരിഗണിക്കുന്ന വ്യക്ത്യന്തര ഭാഷയാണിത്. 'മനുഷ്യഹൃദയം മറ്റൊരു തരം സ്വാത്മ പ്രചോദിതാവസ്ഥയിൽ പങ്കുചേരാൻ വരുന്നുവെന്നു പറയാം.'[151] ഈ സാഹചര്യത്തിൽ, ലൈംഗികാഭിനിവേശം ലൈംഗികതയുടെ സവിശേഷമായ മാനുഷിക പ്രകാശനമായി പ്രത്യക്ഷപ്പെടുന്നു.

'ശരീരത്തിന്റെ വിവാഹസംബന്ധമായ അർത്ഥവും ദാനത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ മഹത്ത്വവും'[152] കണ്ടെത്താൻ നമ്മെ ശക്തരാക്കുന്നു. വിശുദ്ധ ജോൺ പോൾ 2-ാമൻ ശരീരത്തിന്റെ ദൈവശാസ്ത്രത്തെപ്പറ്റിയുള്ള മതബോധ നപ്രഭാഷണങ്ങളിൽ ഇങ്ങനെ പഠിപ്പിച്ചു: ലൈംഗിക വ്യത്യസ്തത 'ഫല പൂർണതയുടെയും പ്രജനനത്തിന്റെയും ഒരു ഉറവിടം' മാത്രമല്ല. പിന്നെയോ സ്നേഹം 'പ്രകടിപ്പിക്കാനുള്ള കഴിവു കൂടി അതിനുണ്ട്: മനുഷ്യ വ്യക്തി ഒരു ദാനമായിത്തീരുന്ന ആ സ്നേഹം തന്നെ.'[153] ആരോഗ്യപ്രദമായ ലൈംഗികാഗ്രഹം - ആനന്ദം തേടുന്നതിനോട് ഉറ്റബന്ധം പുലർത്തുന്നതാണെങ്കിലും - എപ്പോഴും വിസ്മയത്തിന്റെ ഒരുപൊരുൾ ഉൾക്കൊള്ളുന്നു. അക്കാരണത്താൽ തന്നെ അതിന് പ്രചോദനങ്ങളെ മാനുഷികമാക്കാൻ കഴിയും.

152. അതുകൊണ്ട് സ്നേഹത്തിന്റെ ലൈംഗികമാനത്തെ കേവലം അനുവദിക്കപ്പെട്ട ഒരു തിന്മയായോ കുടുംബത്തിന്റെ നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി സഹിക്കുന്ന ഒരു ഭാരമായോ ഒരു വിധത്തിലും കരുതാനാവുകയില്ല. പിന്നെയോ ദമ്പതികളുടെ ബന്ധത്തെ സമ്പന്നമാക്കുന്നതും ദൈവത്തിൽ നിന്നുവരുന്നതുമായ ഒരു ദാനമായി കാണണം. അപരവ്യക്തിയുടെ മഹത്ത്വത്തോടുള്ള ബഹുമാനത്തോടെ ഉദാത്തീകരിക്കപ്പെടുന്ന ഒരു വികാരമെന്ന നിലയിൽ മനുഷ്യഹൃദയത്തിനു സാധ്യമായ വിസ്മയങ്ങളെ വെളിപ്പെടുത്തുന്ന 'നിർമ്മലവും മായം ചേർക്കാത്തതുമായ സ്ഥിരീകരണമായിത്തീരുന്നു.' ഇങ്ങനെ, ക്ഷണികനേരത്തേക്കിലും 'ജീവിതം നല്ലതും സന്തോഷപ്രദവും ആയിത്തീരുന്നുവെന്നു'[154] നമുക്കു അനുഭവിക്കാൻ കഴിയും.

അക്രമവും ദുരുപയോഗവും

153. ലൈംഗികതയെ സംബന്ധിച്ച ഭാവാത്മകമായ ഈ ദർശനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ മുഴുവൻ വിഷയത്തെയും ആരോഗ്യപ്രദമായ യാഥാർത്ഥ്യബോധത്തോടെ സമീപിക്കാം. ലൈംഗികത പലപ്പോഴും വ്യക്തിത്വരഹിതവും അനാരോഗ്യകരവുമായിത്തീരുന്നുവെന്നത് ഒരു യാഥാർത്ഥ്യമാണ്. അതിന്റെ ഫലമായി 'അത് തന്റേടത്തിന്റെയും വൈയക്തികാഗ്രഹങ്ങളുടെയും പ്രചോദനങ്ങളുടെയും സ്വാർത്ഥത നിറഞ്ഞ തൃപ്തിപ്പെടലിന്റെ സന്ദർഭവും ഉപകരണവുമായിത്തീരുന്നു.'[155] നമ്മുടെ കാലഘട്ടത്തിൽ 'ഉപയോഗിച്ച് ഉപേക്ഷിക്കുക' എന്ന മനോഭാവത്താൽ വിഷമയമാക്കപ്പെടുകയെന്ന അപകടസാധ്യതയെ ലൈംഗികത നേരിടുന്നുണ്ട്. അപരവ്യക്തിയുടെ ശരീരം പലപ്പോഴും സംതൃപ്തി തരുന്നിടത്തോളം കാലം ഉപയോഗിക്കാനും ആകർഷകമല്ലാതാകുമ്പോൾ ഉപേക്ഷിക്കാനുമുള്ള ഒരു വസ്തു ആയി കരുതപ്പെടുന്നു. ലൈംഗികതയെ സംബന്ധിച്ച വ്യക്തമാക്കപ്പെട്ട ധാരണയുടെ ഉത്പന്നങ്ങളായ ആധിപത്യം, അഹങ്കാരം, ദുരുപയോഗം, വൈകൃതം, അക്രമം എന്നിവയുടെ തുടർച്ചയായുള്ള രൂപങ്ങളെ നമുക്ക് യഥാർഥത്തിൽ അവഗണിക്കാനോ കണ്ടില്ലെന്നു ഭാവിക്കാനോ സാധിക്കുമോ? അല്ലെങ്കിൽ മറ്റുള്ളവരുടെ മഹത്ത്വവും സ്നേഹിക്കാനുള്ള നമ്മുടെ മാനുഷികവിളിയും 'തന്നെത്തന്നെ കണ്ടെത്തുക' എന്ന അവ്യക്ത ആഗ്രഹത്തേക്കാൾ അപ്രധാനമായിത്തീരുന്നുവെന്ന വസ്തുത അവഗണിക്കാനാവുമോ?

154. വിവാഹത്തിൽ തന്നെ ലൈംഗികത സഹനത്തിന്റെയും ദുരുപയോഗത്തിന്റെയും ഉറവിടമായിത്തീരാമെന്നും നമുക്കറിയാം. അതുകൊണ്ട് വീണ്ടും ഇപ്രകാരം ഉറപ്പിച്ചു പറയേണ്ടിയിരിക്കുന്നു: 'ഒരു വ്യക്തി തന്റെ ജീവിതപങ്കാളിയുടെ അവസ്ഥയോ അല്ലെങ്കിൽ ഈ വിഷയത്തിലുള്ള വൈയക്തികവും ന്യായവുമായ ആഗ്രഹങ്ങളോ പരിഗണിക്കാതെ, അടിച്ചേല്പിക്കുന്ന ലൈംഗിക പ്രവൃത്തി സ്നേഹത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ പ്രവൃത്തിയല്ല. അത്, ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരുടെ ഉറ്റ ബന്ധത്തിലെ ധാർമ്മികക്രമത്തെ ദ്രോഹിക്കുന്നു.'[156] ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ തമ്മിലുള്ള ലൈംഗിക ഐക്യത്തിന്റേതായ പ്രവൃത്തികൾ 'യഥാർത്ഥത്തിൽ മാനുഷികമായ വിധത്തിൽ' ചെയ്യപ്പെടുമ്പോൾ അവ ദൈവം ആഗ്രഹിച്ച ലൈംഗികതയുടെ സ്വഭാവത്തിനു ചേർന്നതായിത്തീരുന്നു.[157] വിശുദ്ധ പൗലോസ് ശ്ലീഹാ ഇങ്ങനെ ഊന്നിപ്പറയുന്നു: 'ഒരുവനും ഈ വിഷയത്തിൽ തന്റെ സഹോദരനോ സഹോദരിക്കോ എതിരായി അക്രമമോ കുറ്റമോ ചെയ്യരുത്' (1 തെസ 4:6). സ്ത്രീകൾ പൂർണമായും പുരുഷന്മാർക്കു കീഴ്പ്പെട്ടവരായി കരുതിയിരുന്ന ഗോത്രത്തലവന്മാരുടെ സംസ്ക്കാരത്തിന്റെ സാഹചര്യത്തിലാണ് വിശുദ്ധ പൗലോസ് ഇപ്രകാരം എഴുതിയത്. എന്നാലും ലൈംഗികപ്രവൃത്തിക്ക് ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ തമ്മിലുള്ള ആശയവിനിമയം ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നു അദ്ദേഹം പഠിപ്പിച്ചു: ലൈംഗിക ബന്ധം കുറേ നാളത്തേക്ക് മാറ്റിവയ്ക്കാനുള്ള സാധ്യതയെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം പറയുന്നു. പക്ഷേ അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നത് 'സമ്മതപ്രകാരം' ആയിരിക്കണമെന്നും പറയുന്നു (1 കോറി 7:5).

155. 'തൃപ്തിപ്പെടാനാവാത്ത അവസ്ഥക്ക് ദമ്പതികൾ വിധേയരാക്കപ്പെടാം'[158] എന്ന് വിശുദ്ധ ജോൺ പോൾ 2-ാമൻ ദമ്പതികൾക്കു സൂക്ഷ്മമായ മുന്നറിയിപ്പു നല്കി. മറ്റു വാക്കുകളിൽ പറഞ്ഞാൽ, ദമ്പതികൾ കൂടുതൽ ആഴമേറിയ ഐക്യത്തിലേക്കു വിളിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുമ്പോൾത്തന്നെ അവരുടെ വ്യത്യാസങ്ങളും രണ്ടുപേർ തമ്മിലുള്ള അകല്ച്ചയും ഉണ്ടാക്കുന്ന അപകട സാധ്യതയുമുണ്ട്. എന്തെന്നാൽ ഓരോ വ്യക്തിക്കും സ്വന്തമായിട്ടുള്ളതും അന്യാധീനപ്പെടുത്താനാവാത്തതുമായ മഹത്ത്വമുണ്ട്. പരസ്പരം സ്വന്തമായിരിക്കുകയെന്നത് ആധിപത്യത്തിലേക്കു നീങ്ങുമ്പോൾ' വ്യക്ത്യന്തരബന്ധങ്ങളിലുള്ള കൂട്ടായ്മയുടെ ഘടന സാരാംശപരമായി മാറുന്നു.'[159] ആധിപത്യ മനോഭാവത്തിന്റെ ഭാഗമാണ് ആധിപത്യം പുലർത്തുന്നവർ തങ്ങളുടെ തന്നെ മഹത്ത്വത്തിന്റെ നിഷേധത്തിൽ ചെന്നവസാനിക്കുന്നുവെന്നത്.[160] ആത്യന്തികമായി, 'അവർ തങ്ങളുടെ

തന്നെ ശരീരവുമായി വ്യക്തിനിഷ്ഠമായ വിധത്തിൽ താദാത്മ്യപ്പെടുന്നില്ല.'[161] എന്തെന്നാൽ അവർ അതിന്റെ ഏറ്റവും ആഴത്തിലുള്ള അർത്ഥം എടുത്തുകളഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവർ ലൈംഗികതയെ ഒളിച്ചോട്ടത്തിന്റെ രൂപമാക്കിത്തീർക്കുകയും. ദാമ്പത്യ ഐക്യത്തിന്റെ സൗന്ദര്യത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

156. ലൈംഗികമായിട്ടുള്ള കീഴടങ്ങലിന്റെ എല്ലാരൂപങ്ങളും വ്യക്തമായി നിഷേധിക്കപ്പെടണം. 'സ്ത്രീകൾ ഭർത്താക്കന്മാർക്കു വിധേയരായിരിക്കണം' (എഫേ 5:22) എന്ന് പൗലോസ് ശ്ലീഹാ എഫേസോസുകാർക്കുള്ള ലേഖനത്തിൽ പറയുന്നതിന്റെ അയുക്ത വ്യാഖ്യാനങ്ങളും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടും. ഈ വാക്യം ആ കാലഘട്ടത്തിന്റെ പ്രത്യേക സാംസ്ക്കാരിക മനോഭാവങ്ങളെയാണ് പ്രതിബിംബിപ്പിക്കുന്നത്. എന്നാൽ നമ്മൾ പരിഗണിക്കുന്ന അതിന്റെ സാംസ്ക്കാരിക പശ്ചാത്തലമല്ല പിന്നെയോ അതു നല്കുന്നവെളിവാക്കപ്പെട്ടസന്ദേശത്തെയാണ്. വിശുദ്ധജോൺപോൾ 2-ാമൻ ബുദ്ധിപൂർവം നിരീക്ഷിച്ചതുപോലെ, 'ഭാര്യയെ ഭർത്താവിന്റെ ദാസിയോ അടിമയോ ആക്കുന്ന എല്ലാത്തരം വിധേയപ്പെടുത്തലിനെയും സ്നേഹം ഒഴിവാക്കുന്നു. വിവാഹത്തിലൂടെ അവർ സ്ഥാപിക്കേണ്ട കൂട്ടായ്മ അഥവാ ഐക്യം ഉറപ്പിക്കപ്പെടുന്നത് തന്നെത്തന്നെ പരസ്പരം ദാനം ചെയ്യുന്നതു വഴിയാണ്. അത് പരസ്പര വിധേയത്വവുമാണ്.'[162] അതുകൊണ്ട് പൗലോസ് ശ്ലീഹാ ഇങ്ങനെ തുടർന്നു പറയുന്നു: 'ഭർത്താക്കന്മാർ ഭാര്യമാരെ തങ്ങളുടെ ശരീരത്തെയെന്നപോലെ സ്നേഹിക്കണം'(എഫേ 5:28). ആത്മസംതൃപ്തിപരമായ വ്യക്തി പ്രാധാന്യവാദത്തെ കീഴടക്കാനും മറ്റുള്ളവരെക്കുറിച്ച് നിരന്തരം ശ്രദ്ധയുള്ളവരായിരിക്കാനും ഓരോ വ്യക്തിയെയും പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുകയാണ് ഈ ബൈബിൾ പാഠത്തിന്റെ യഥാർഥ താത്പര്യം: 'പരസ്പരം വിധേയരായിരിക്കുവിൻ' (എഫേ 5:21). വിവാഹത്തിൽ ഈ പരസ്പര 'വിധേയത്വം' പ്രത്യേകമായ ഒരർഥം സ്വീകരിക്കുന്നു. സ്വതന്ത്രമായി തിരഞ്ഞെടുത്തതും വിശ്വസ്തത, ബഹുമാനം, പരിചരണം എന്നിവയിൽ മുദ്രിതവുമായ പരസ്പരം കീഴടങ്ങലായി അത് കാണപ്പെടുന്നു. ലൈംഗികത ഈ ദാമ്പത്യസൗഹൃദത്തിന് നിരന്തരം സേവനം ചെയ്യുന്നു. എന്തെന്നാൽ അതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം സാക്ഷാത്കാരത്തിന് മറ്റേ വ്യക്തിയെ സഹായിക്കുകയെന്നതാണ്.

157. എന്നാലും ലൈംഗികതയുടെയും കാമവികാരത്തിന്റെയും വൈകൃതങ്ങളെ തള്ളിക്കളയുകയെന്നത് ലൈംഗികതയെയോ കാമവികാരത്തെയോ തരംതാഴ്ത്താനോ അവഗണിക്കാനോ നമ്മെ ഒരിക്കലും പ്രേരിപ്പിക്കാൻ ഇടയാകരുത്. വിവാഹമെന്ന ആദർശത്തെ ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾ സർവസ്വകാര്യആവശ്യങ്ങളും ഉപേക്ഷിക്കുകയും സ്വന്തം തൃപ്തിയോടു താത്പര്യം കാണിക്കാതെ മറ്റേയാളുടെ നന്മ മാത്രം അന്വേഷിക്കുന്ന ഉദാരതാപൂർണമായ ദാനം നല്കലും ആത്മപരിത്യാഗവുമായി മാത്രം കാണാൻ പാടില്ല. യഥാർഥ സ്നേഹം മറ്റേ വ്യക്തിയെ സ്വീകരിക്കാൻ കഴിയുന്നതാകണമെന്നും, സ്വന്തം മുറിവേല്ക്കൽ സാധ്യതയെയും ആവശ്യങ്ങളെയും അംഗീകരിക്കണമെന്നും, വാത്സല്യപ്രകടനം, ആശ്ലേഷം ചുംബനം ലൈംഗികബന്ധം എന്നിവയിലുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ ശാരീരിക പ്രകടനങ്ങൾ ആത്മാർത്ഥവും സന്തോഷപൂർണവുമായ കൃതജ്ഞതയോടെ സ്വാഗതം ചെയ്യണമെന്നും നാം ഓർത്തിരിക്കണം.. ബനഡിക്ട് 16-ാമൻ ഇക്കാര്യം വളരെ വ്യക്തമായി പ്രസ്താവിച്ചിട്ടുണ്ട്. 'മനുഷ്യൻ ആത്മാവു മാത്രമായിരിക്കാനും, തന്റെ മൃഗപ്രകൃതിക്കുമാത്രം ചേർന്ന ഒന്നായി ശരീരത്തെ ഉപേക്ഷിക്കാനും ആഗ്രഹിച്ചാൽ ആത്മാവിനും ശരീരത്തിനും അവയുടെ മഹത്ത്വം നഷ്ടപ്പെടും.'[163] ഇക്കാരണത്താൽ, 'മനുഷ്യനു കാഴ്ച സമർപ്പണപരവും താഴോട്ടിറങ്ങുന്നതുമായ സ്നേഹം മാത്രമായി ജീവിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അവന് എപ്പോഴും കൊടുക്കാൻ സാധ്യമല്ല. അവൻ സ്വീകരിക്കുക കൂടി വേണം. സ്നേഹം കൊടുക്കാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്ന ഏതു വ്യക്തിയും സ്നേഹത്തെ ഒരു ദാനമായി സ്വീകരിക്കുക കൂടി വേണം.'[164] എന്നാലും നമ്മുടെ മാനുഷിക സന്തുലിതാവസ്ഥ ദുർബലമാണെന്ന കാര്യം നാം ഒരിക്കലും മറക്കരുത്. യഥാർത്ഥ മാനുഷിക വളർച്ചയെ എതിർക്കുന്ന ഒരു ഭാഗം നമ്മിലുണ്ട്. അത് എപ്പോൾ വേണമെങ്കിലും ഏറ്റവും പ്രാകൃതവും സ്വാർത്ഥതാപൂർണവുമായ പ്രവണതകളെ അഴിച്ചു വിട്ടേക്കും.

വിവാഹവും കന്യകാത്വവും

158. 'അവിവാഹിതരായ പലരും തങ്ങളുടെ കുടുംബത്തോടു മാത്രമല്ല സമർപ്പിതരായിരിക്കുന്നത്. പിന്നെയോ മിക്കപ്പോഴും അവർ തങ്ങളുടെ സുഹൃത് സമൂഹത്തിലും സഭാസമൂഹത്തിലും പ്രൊഫഷണൽ ജീവിതത്തിലും വലിയ സേവനം കാഴ്ചവയ്ക്കുന്നുണ്ട്. ചിലപ്പോഴെല്ലാം അവരിൽ ഒറ്റപ്പെടലിന്റെ ചിന്ത ജനിപ്പിക്കുന്നവിധം അവരുടെ സാന്നിധ്യവും സംഭാവനകളും അവഗണിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. അനേകർ തങ്ങളുടെ കഴിവുകളെ പരസ്നേഹപ്രവൃത്തികളിലൂടെ സഭാസേവനത്തിനായി പ്രയോഗിക്കുന്നു. മറ്റുള്ളവർ ക്രിസ്തുവിനോടും അയൽക്കാരോടുമുള്ള സ്നേഹത്തിനായി ജീവിതം സമർപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അവിവാഹിതരായി കഴിയുന്നു. അവരുടെ സമർപ്പണം കുടുംബത്തെയും സഭയെയും സമൂഹത്തെയും വലിയ തോതിൽ സമ്പന്നമാക്കുന്നു.'[165]

159. കന്യകാത്വം സ്നേഹത്തിന്റെ ഒരു രൂപമാണ്. ഒരു അടയാളമെന്ന നിലയിൽ അത് ദൈവരാജ്യത്തിന്റെ ആഗമനത്തെക്കുറിച്ചും സുവിശേഷത്തോടുള്ള പൂർണമായ ഭക്തിയുടെ ആവശ്യത്തെക്കുറിച്ചും നമ്മോടു പറയുന്നു (cf 1 കോറി 7:32). അത് സ്വർഗത്തിന്റെ പൂർണതയുടെ ഒരു പ്രതിഛായകൂടിയാണ്. 'അവിടെ അവർ വിവാഹം ചെയ്യുകയോ വിവാഹം

ചെയ്തുകൊടുക്കുകയോ ഇല്ല' (മത്താ 22:30). വിശുദ്ധ പൗലോസ് കാരണം യേശുവിന്റെ രണ്ടാം വരവ് പെട്ടെന്നുണ്ടാകുമെന്ന് അദ്ദേഹം പ്രതീക്ഷിച്ചതുകൊണ്ട് കന്യകാത്വത്തെ ശുപാർശ ചെയ്തു. എല്ലാവരും സുവിശേഷ പ്രചാരണത്തിൽ മാത്രം ശ്രദ്ധ കേന്ദ്രീകരിക്കണമെന്നു അദ്ദേഹം ആഗ്രഹിക്കുകയും ചെയ്തു: 'സമയം പരിമിതമാണ്' (1 കോറി 7:29). എന്നാലും ഇത് തന്റെ വ്യക്തിപരമായ അഭിപ്രായവും മുൻഗണനയുമാണെന്നും (cf 1 കോറി 7:6-9) ക്രിസ്തുവിനാൽ കല്പിക്കപ്പെട്ടതല്ലെന്നും അദ്ദേഹം വ്യക്തമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. 'കർത്താവിന്റെ കല്പനയൊന്നും എനിക്കു ലഭിച്ചിട്ടില്ല' (1 കോറി 7:25). എന്നാലും വ്യത്യസ്ത വിളികളുടെ മൂല്യം അദ്ദേഹം തിരിച്ചറിഞ്ഞു. 'എന്നാൽ, ദൈവത്തിൽ നിന്ന് ഓരോരുത്തർക്കും പ്രത്യേക ദാനങ്ങളാണല്ലോ ലഭിക്കുന്നത്' (1 കോറി 7:7). ഇതിനെപ്പറ്റി ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് വിശുദ്ധ ജോൺ പോൾ 2-ാമൻ വേദഗ്രന്ഥപാഠങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഇങ്ങനെ നിരീക്ഷിച്ചു: 'വിവാഹത്തിന്റെ അധഃസ്ഥിതിയെക്കുറിച്ചോ ലൈംഗിക വർജനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കന്യകാത്വത്തിന്റെ അഥവാ അവിവാഹിതാവസ്ഥയുടെ ശ്രേഷ്ഠതയെക്കുറിച്ചോ ഉറപ്പിച്ചു പറയാൻ ഒരു കാരണവും'[166] വേദഗ്രന്ഥപാഠങ്ങൾ നല്കുന്നില്ല. ലൈംഗിക വജനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ കന്യകാത്വത്തിന്റെ ശ്രേഷ്ഠതയെക്കുറിച്ചു തീർത്തു പറയുന്നതിനെക്കാൾ പര്യാപ്തമായിട്ടുള്ളത് വ്യത്യസ്ത ജീവിതാവസ്ഥകൾ പരസ്പരം പൂരകമാണെന്നും തന്മൂലം ഒന്ന് ഒരുവിധത്തിലും മറ്റേത് വേറൊരുവിധത്തിലും പൂർണതയുള്ളതാണെന്നു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുകയാണ്. ഉദാഹരണമായി അലക്സാൺഡ്രിയായിലെ ഹാലെസ് ഇങ്ങനെ പ്രസ്താവിച്ചു: ഒരർത്ഥത്തിൽ വിവാഹം മറ്റു കൂദാശകളെക്കാൾ ശ്രേഷ്ഠമായി പരിഗണിക്കപ്പെടാം. കാരണം, അത് 'സഭയുമായി ക്രിസ്തുവിനുള്ള ബന്ധം എന്ന മഹത്തായ യാഥാർത്ഥ്യത്തിന്റെ അഥവാ അവിടത്തെ ദൈവിക - മാനുഷിക പ്രകൃതിയുടെ ഐക്യത്തിന്റെ സ്വഭാവത്തിന്റെ പ്രതീകമായി വർത്തിക്കുന്നു.'[167]

160. അതുകൊണ്ട് 'അവിവാഹിതാവസ്ഥയെ അനുകൂലിക്കാൻ വേണ്ടി വിവാഹത്തിന്റെ മൂല്യത്തെ കുറയ്ക്കുകയല്ല.'[168] 'ഒന്നിനെ മറ്റേതിനെതിരെ തള്ളിക്കളയാൻ പാടില്ല. ഏതെങ്കിലും ദൈവശാസ്ത്ര പാരമ്പര്യമനുസരിച്ച് 'പൂർണതയുടെ അവസ്ഥ'യെക്കുറിച്ച് (Status perfectionis) ഒരുവൻ പറയുന്നുണ്ടെങ്കിൽ അത് അവിവാഹിതാവസ്ഥയോടു മാത്രം ബന്ധപ്പെട്ടതല്ല. പിന്നെയോ സുവിശേഷോപദേശങ്ങളെ അടിസ്ഥാനപ്പെടുത്തിയിട്ടുള്ള ഒരു ജീവിതത്തിന്റെ സമഗ്രതയോടു ബന്ധപ്പെട്ടതാണ്.'[169] വിവാഹ ജീവിതം നയിക്കുന്ന ഒരു വ്യക്തിക്ക് പരസ്നേഹത്തിന്റെ ഏററവും ഉന്നതമായ അളവ് അനുഭവിക്കാൻ കഴിയും. അങ്ങനെ, 'പരസ്നേഹത്തിൽ നിന്നു പ്രവഹിക്കുന്ന പൂർണതയെ, ആ ഉപദേശങ്ങളുടെ ചൈതന്യത്തോടുള്ള വിശ്വസ്തതയിലൂടെ അനുഭവിക്കാൻ കഴിയും.

അത്തരം പൂർണത ഓരോ സ്ത്രീക്കും ഓരോ പുരുഷനും സാധ്യവും എത്തിച്ചേരാവുന്നതുമാണ്.'[170]

161. മറ്റൊരാളെ സ്വന്തമാക്കാൻ ആവശ്യമില്ലാത്ത ഒരു സ്നേഹത്തിന്റെ പ്രതീകമായിരിക്കുന്നതിലാണ് കന്യകത്വത്തിന്റെ മൂല്യം അടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. അങ്ങനെ അത് സ്വർഗരാജ്യത്തിന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തെ പ്രതിഫലിക്കുന്നു. പൂർണതയിലേക്ക് ഒന്നിച്ചു സഞ്ചരിച്ചുകൊണ്ട് ക്രിസ്തുവിന്റെ സ്നേഹത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ ദാമ്പത്യസ്നേഹം ജീവിക്കാൻ കന്യകാത്വം വിവാഹിതരായ ദമ്പതികളെ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു. വൈവാഹികബന്ധം മറ്റു മൂല്യങ്ങളുടെയും പ്രതീകമായി നിലകൊള്ളുന്നു. ഒരു വശത്ത് അത് ത്രിത്വത്തിൽ കാണുന്ന വ്യത്യസ്തതയിലുള്ള സമ്പൂർണ ഐക്യത്തിന്റെ സവിശേഷമായ പ്രതിഫലനമാണ്. കുടുംബം ക്രിസ്തുവിന്റെ അടയാളമാണ്. ഓരോ മാനുഷിക ജീവന്റെയും ഭാഗമായ ദൈവത്തിനുള്ള അടുപ്പത്തെ അതു വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. കാരണം, അവിടന്ന് മനുഷ്യാവതാരം, മരണം, പുനരുത്ഥാനം എന്നിവ വഴി നമ്മോട് ഒന്നുചേർന്നു. ദമ്പതിമാരിൽ ഓരോ വ്യക്തിയും മറ്റേ വ്യക്തിയുമായി ചേർന്ന് 'ഒറ്റ ശരീരം' ആയി ത്തീരുന്നു. മരണം വരെ എല്ലാം പങ്കുവയ്ക്കാനുള്ള മനസ്സിന്റെ അടയാളമായിട്ട് അങ്ങനെ ചെയ്യുന്നു. കന്യകാത്വം ഉത്ഥിതനായ ക്രിസ്തുവിന്റെ യുഗാന്തപരമായ അടയാളമാണ്. വിവാഹമാകട്ടെ ഈ ലോകത്തിൽ ജീവിക്കുന്ന നമുക്ക് 'ചരിത്രപരമായ' അടയാളമാണ്. ഭൗമിക ക്രിസ്തുവിന്റെ ഒരടയാളമാണത്. അവിടന്ന് നമ്മോട് ഒന്നിക്കാൻ നിശ്ചയിച്ചു. രക്തം ചിന്തിപ്പോലും നമുക്കായി സ്വയം നല്കി. കന്യകാത്വവും വിവാഹവും സ്നേഹിക്കുന്നതിന്റെ വ്യത്യസ്ത രീതികളാണ്. അവ അങ്ങനെ ആയിരിക്കുകയും വേണം. 'എന്തെന്നാൽ മനുഷ്യനു സ്നേഹം കൂടാതെ ജീവിക്കാൻ സാധ്യമല്ല. മനുഷ്യന് സ്നേഹം വെളിപ്പെടുത്തപ്പെട്ടില്ലെങ്കിൽ അവൻ തനിക്കുതന്നെ മനസിലാക്കാനാവാത്ത ജീവിയാകും. അവന്റെ ജീവിതം അർത്ഥമില്ലാത്തതാകും.'[171]

162. സർവസ്വതന്ത്രനായിരിക്കാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം നല്കുന്ന സൗകര്യപ്രദമായ ഏകാന്തജീവിതമായിത്തീരുകയെന്ന അപകടസാധ്യത അവിവാഹിത ജീവിതത്തിനുണ്ട്. ഒരു താമസസ്ഥലത്തുനിന്ന് മറ്റൊന്നിലേക്ക് ഒരു ജോലിയിൽ നിന്നോ തിരഞ്ഞെടുപ്പിൽ നിന്നോ മറ്റൊന്നിലേക്ക് മാറാനുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം. അനുയോജ്യമെന്നു തോന്നുന്നപോലെ പണം ചെലവഴിക്കാനും ഇഷ്ടം പോലെ മറ്റുള്ളവരോടൊപ്പം സമയം ചെലവഴിക്കാനുമുള്ള സ്വാതന്ത്ര്യം. അത്തരം അവസരങ്ങളിൽ വിവാഹിതരുടെ സാക്ഷ്യം സവിശേഷമാംവിധം പ്രേരണാത്മകമായിരിക്കുന്നു. ദൈവത്തിനു തന്റെ ഉടമ്പടിയോടുള്ള ഉദാരതാപൂർണവും സ്ഥിരവുമായ വിശ്വസ്തതയുടെ വ്യക്തമായ അടയാളം ചില വിവാഹങ്ങളിൽ കണ്ടുമുട്ടാൻ കന്യകാത്വത്തിലേക്കു വിളിക്കപ്പെട്ടവർക്കു സാധിക്കും. മറ്റുള്ളവർക്ക് കൂടുതൽ വസ്തു

നിഷ്ഠമായും ഉദാരതാപൂർണമായും ലഭ്യരാകാൻ ഇത് അവരെ പ്രചോദിപ്പിക്കും. വിവാഹിതരായ അനേകം ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾക്ക് ശാരീരികമായ ആകർഷകത്വമില്ലാതാകുമ്പോൾ അല്ലെങ്കിൽ ഇണയുടെ ആവശ്യങ്ങൾ തൃപ്തിപ്പെടുത്താൻ കഴിവില്ലാതാകുമ്പോൾ വിശ്വസ്തത പാലിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. അവിശ്വസ്തരാകാനോ ഇണയെ ഉപേക്ഷിക്കാനോ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്ന സ്വരങ്ങൾ നമ്മുടെ സമൂഹത്തിലുണ്ടെങ്കിലും അവർ വിശ്വസ്തത പാലിക്കുന്നു. രോഗിയായ തന്റെ ഭർത്താവിനെ ശുശ്രൂഷിക്കാൻ ഭാര്യയ്ക്കു കഴിയും. അങ്ങനെ കുരിശിലേക്ക് അടുത്തുകൊണ്ട്, മരണം വരെ സ്നേഹത്തോടുള്ള തന്റെ സമർപ്പണം പുതുക്കാൻ അവൾക്കു കഴിയും. അത്തരം സ്നേഹത്തിൽ യഥാർത്ഥ സ്നേഹിതന്റെ മഹത്ത്വം പ്രകാശിക്കുന്നു. കാരണം സ്നേഹിക്കപ്പെടുകയെന്നതിനെക്കാൾ സ്നേഹിക്കുകയെന്നതാണ് പരസ്നേഹത്തിനു കൂടുതൽ യോജിച്ചത്.[172] കുട്ടികൾ പ്രശ്നങ്ങൾ സൃഷ്ടക്കുന്നവരും നന്ദിയില്ലാത്തവർ പോലും ആയിത്തീരുമ്പോൾ അവർക്ക് നിസ്വാർത്ഥവും സ്നേഹപൂർണവുമായ സേവനം ചെയ്യാൻ കഴിവുള്ള അനേകം കുടുംബങ്ങളുടെ സാന്നിധ്യം കൂടി നമുക്കു ചൂണ്ടിക്കാണിക്കാം. മാതാപിതാക്കളെ യേശുവിനുള്ള നിസ്വാർത്ഥവും സ്വതന്ത്രവുമായ സ്നേഹത്തിന്റെ അടയാളമാക്കിത്തീർക്കുന്നു ഇത്തരം സംഭവങ്ങൾ. അവിവാഹിതരായ വ്യക്തികളെ സ്വർഗരാജ്യത്തിനുള്ള അവരുടെ സമർപ്പണം കൂടുതൽ ഉദാരതയോടും തുറവോടുംകൂടി ജീവിക്കാൻ പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നു. ഇന്ന് മതനിരപേക്ഷത ആജീവനാന്ത ഐക്യത്തിന്റെ മൂല്യവും വിവാഹത്തിലേക്കുള്ള വിളിയുടെ സൗന്ദര്യവും ഇരുട്ടിലാഴ്ത്തിയിട്ടുണ്ട്. ഇക്കാരണത്താൽ, 'ദാമ്പത്യജീവിതത്തിന്റെ ഭാവാത്മകവശങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള ധാരണ ആഴപ്പെടുത്തുക അത്യന്താപേക്ഷിതമാണ്.'[173]

സ്നേഹത്തിന്റെ രൂപാന്തരീകരണം

163. ഇപ്പോൾ ആയുർദൈർഘ്യം കൂടിയിട്ടുണ്ട്. അതിന്റെ അർത്ഥം നാലോ അഞ്ചോ ദശകങ്ങൾ - ആറു ദശകങ്ങൾ പോലും - അവഗാഢവും പരവർജനീയവുമായ ബന്ധങ്ങൾ നിലനില്ക്കണമെന്നാണ്. തന്മൂലം പ്രാരംഭ തീരുമാനം കൂടെക്കൂടെ പുതുക്കേണ്ടിവരും. ദമ്പതികളിൽ ഒരാൾക്ക് മറ്റേയാളോട് തീവ്രമായ ലൈംഗികാസക്തി തോന്നുന്നില്ലെന്നു വരാം. എന്നാൽ പരസ്പരബന്ധത്തിന്റെ സന്തോഷം അനുഭവിക്കാം. ആരും ഒറ്റയ്ക്കല്ലെന്നും ജീവിതത്തിലെ സകലതും പങ്കുവയ്ക്കാൻ ഒരു പങ്കാളിയുണ്ടെന്നുമുള്ള അറിവിന്റെ സന്തോഷവും അനുഭവിക്കാം. അവൻ അല്ലെങ്കിൽ അവൾ ജീവിതയാത്രയിൽ സഹചാരി അഥവാ സഹചാരിണി ആണ്. അവനോടൊത്ത് അല്ലെങ്കിൽ അവളോടൊത്ത് ജീവിതത്തിന്റെ പ്രയാസങ്ങളെ നേരിടുകയും അതിന്റെ സന്തോഷങ്ങൾ അനുഭവിക്കുകയും ചെയ്യാം. ഈ സംതൃപ്തി ദാമ്പത്യസ്നേഹത്തിന്റേതായ വാത്സല്യത്തിന്റെ ഭാഗമാണ്. ജീവിതത്തിലെന്നും നമുക്ക് ഒരേ അനുഭവമുണ്ടായിരിക്കുമെന്നതിന് ഒരു ഗ്യാരന്റിയുമില്ല. എന്നാലും പങ്കുവയ്ക്കപ്പെട്ടതും ശാശ്വതവുമായ ഒരു ജീവിതപദ്ധതിയുമായി മുന്നോട്ടു വരുന്ന ദമ്പതികൾക്ക്, മരണം അവരെ വേർതിരിക്കുന്നതുവരെ, പരസ്പരം സ്നേഹിക്കുന്ന, സമ്പന്നമാക്കുന്ന ഉറ്റബന്ധം ആസ്വദിക്കാം. അവർ പ്രതിജ്ഞ ചെയ്യുന്ന സ്നേഹം ഏതു വികാരത്തെക്കാളും തോന്നലിനെക്കാളും മാനസികാവസ്ഥയെക്കാളും വലുതാണ് - അതിൽ അവയെല്ലാം ഉൾപ്പെട്ടിരിക്കുമെങ്കിലും - അത് കൂടുതൽ അഗാധമായ സ്നേഹമാണ്, ഹൃദയത്തിന്റെ ആജീവനാന്ത തീരുമാനമാണ്. പരിഹരിക്കപ്പെടാത്ത സംഘട്ടനങ്ങളുടെയും ആശയക്കുഴപ്പമുള്ള വൈകാരികാവസ്ഥകളുടെയും മധ്യത്തിൽപോലും സ്നേഹിക്കാനുള്ള തങ്ങളുടെ നിശ്ചയം, ഒരാൾ മറ്റേയാൾക്കുവേണ്ടിയായിരിക്കാനുള്ള നിശ്ചയം, ജീവിതങ്ങൾ പങ്കുവയ്ക്കാനും സ്നേഹിച്ചും ക്ഷമിച്ചും തുടരാനുള്ള നിശ്ചയം അവർ അനുദിനം സ്ഥിരീകരിക്കുന്നു. ഓരോ വ്യക്തിയും വ്യക്തിപരമായ വളർച്ചയുടെയും വികസനത്തിന്റെയും പാതയിൽ പുരോഗമിക്കുന്നു. ഈ യാത്രയിൽ സ്നേഹം ഓരോ ചുവടുവയ്പിലും ഓരോ പുതിയ ഘട്ടത്തിലും സന്തോഷിക്കുന്നു.

164. ഓരോ വിവാഹത്തിന്റെയും ഒഴുക്കിൽ ശാരീരികഭാവം ക്രമേണ മാറുന്നു. പക്ഷേ, സ്നേഹവും ആകർഷണവും മാഞ്ഞുപോകണമെന്ന് അതിന് അർത്ഥമില്ല. നാം മറ്റൊരു വ്യക്തിയെ സ്നേഹിക്കുന്നത് കേവലം ആ വ്യക്തിയുടെ ശരീരം മൂലമല്ല, പിന്നെയോ ആ വ്യക്തി ആരായിരിക്കുന്നു എന്നതു മൂലമാണ്. ശരീരം വാർധക്യം പ്രാപിക്കുന്നു. എന്നാലും നമ്മുടെ ഹൃദയത്തെ ആദ്യം കീഴടക്കിയ വൈയക്തിക തനിമ ഇപ്പോഴും അതു പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു. ആ തനിമയുടെ സൗന്ദര്യം മറ്റുള്ളവർക്കു കാണാൻ സാധ്യമല്ലാതായെങ്കിലും ജീവിതപങ്കാളി സ്നേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൊണ്ട് അതുകണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ട് അയാളുടെ അല്ലെങ്കിൽ അവളുടെ വാത്സല്യം കുറയുന്നില്ല. ജീവിതപങ്കാളിയുടേതായിരിക്കാനുള്ള തീരുമാനം അയാൾ അല്ലെങ്കിൽ അവർ വീണ്ടും ഉറപ്പിച്ചു പറയുന്നു. വിശ്വസ്തവും സ്നേഹപൂർണവുമായ അടുപ്പത്തിൽ ആ തിരഞ്ഞെടുപ്പ് പ്രകടമാക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഈ തീരുമാനത്തിന്റെ ശ്രേഷ്ഠത, അതിന്റെ തീവ്രതയും ആഴവും മൂലം, പുതിയൊരു തരം വികാരത്തിനു ജന്മം നല്കുന്നു. അവർ തങ്ങളുടെ പരസ്പരദൗത്യം നിർവഹിക്കുമ്പോൾ അങ്ങനെ സംഭവിക്കുന്നു. എന്തെന്നാൽ 'ഒരു വ്യക്തിയെന്ന നിലയിൽ മറ്റൊരു വ്യക്തി ഉദ്ദീപിപ്പിച്ച വികാരം പ്രകൃത്യാ ദാമ്പത്യധർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിലേക്കു നയിക്കുന്നില്ല.'[174] അത് ഇന്ദ്രിയവേദ്യമായ മറ്റു പ്രകാശനങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നു. യഥാർഥത്തിൽ സ്നേഹം 'ഒറ്റ യാഥാർഥ്യമാണ്. പക്ഷേ, അതിനു വിവിധമാനങ്ങളുണ്ട്; വ്യത്യസ്ത സമയങ്ങളിൽ ഏതെങ്കിലും ഒരു മാനം കൂടുതൽ വ്യക്തമായി ഉയർന്നുവരും.'[175] വിവാഹോടമ്പടി പ്രകാശനത്തിന്റെ പുതിയ രൂപങ്ങൾ കണ്ടെത്തുന്നു. ശക്തിയിൽ വളരാനുള്ള

പുതിയ വഴികൾ സ്ഥിരം അന്വേഷിക്കുന്നു. ഇവ രണ്ടും ഉടമ്പടി സംരക്ഷിക്കുകയും ശക്തിപ്പെടുത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. അവ അനുദിനാധ്വാനം ആവശ്യപ്പെടുന്നു. പരിശുദ്ധാത്മാവിന്റെ അനുഗ്രഹത്തിന്റെ ചൊരിയലിനും അവിടന്നു നല്കുന്ന അതിസ്വാഭാവിക ശക്തിക്കും ആത്മീയ അഗ്നിക്കും വേണ്ടി, ഓരോ പുതിയ സാഹചര്യത്തിലും നമ്മുടെ സ്നേഹത്തെ സ്ഥിരീകരിക്കാനും നയിക്കാനും രൂപാന്തരപ്പെടുത്താനും വേണ്ടി പ്രാർഥിക്കാതെ ഇതൊന്നും സാധ്യമാകുകയില്ല.

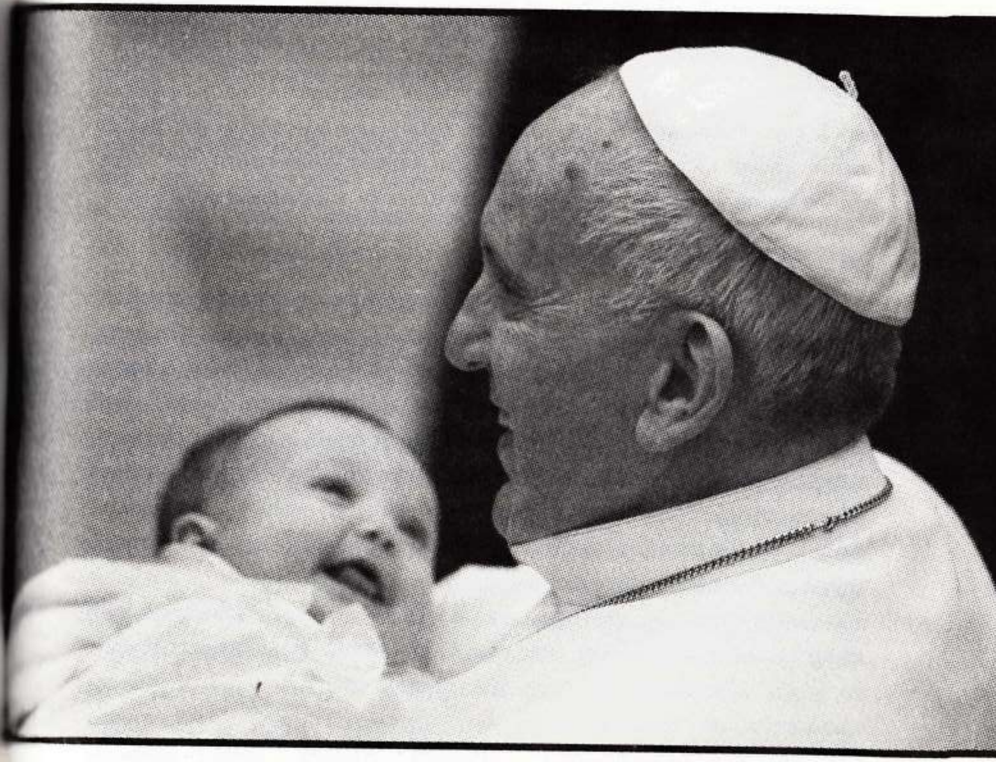

വാത്സല്യത്തോടും സഹതാപത്തോടും കൂടി തന്റെ ശിശുവിനെ സൂക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരമ്മ ആ ശിശുവിനെ ആത്മധൈര്യത്തിൽ വളരാൻ സഹായിക്കുന്നു. ലോകം നല്ലതും സ്വാഗതമരുളുന്നതുമായ സ്ഥലമാണെന്ന് അനുഭവിച്ചറിയാനും സഹായിക്കുന്നു. ഇത് ശിശുവിനെ ആത്മാഭിമാനത്തിൽ വളരാൻ സഹായിക്കുന്നു